

Розділ 1

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

CHAPTER 1

ACTUAL ISSUES OF THE HIGHER EDUCATION

УДК 378. 0011.-051:373.2

DOI: 10.31376/2410-0897-2020-1-42-10-19

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Загородня Людмила Петрівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка
e-mail: l.zagordnya69@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2217-1041

У статті представлено тлумачення поняття «система» й дотичних до нього термінів. Подано основні властивості, принципи і функції системи підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти як складника загальної системи професійної підготовки фахівців. Коротко схарактеризовано її основні компоненти.

Ключові слова: система, властивості системи, структура системи, система підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, готовність магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.

Постановка проблеми. Стан розвитку вищої освіти України переконує у важливості якісної підготовки фахівця для дошкільної галузі. Вирішального значення в цьому процесі набуває усвідомлене здобуття студентами освітнього ступеня «Магістр», осмислення своєї готовності до професійної діяльності, зокрема до забезпечення дітей дошкільного віку якісною освітою. Ефективність дошкільної освіти визначається якісно організованим освітнім процесом у дошкільних закладах. Готовність магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти формується в системі фахової підготовки закладу вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальнофілософському, суспільно-історичному, психолого-педагогічному та іншим аспектам проблеми системи фахової підготовки, системному підходу в педагогіці вищої школи присвячені праці вчених В. Афанасьєва, Ю. Бабанського, В. Безрукової, В. Беспалька, Ю. Галагузової, Б. Гершунського С. Гончаренка, І. Зязюна, Т. Ільїної, О. Іонової, М. Кагана, О. Красножон, Ю. Конаржевського, І. Кондрашина, В. Кременя, Н. Кузьміної, І. Підласого, В. Садовського, О. Семенов, Н. Тализіної та інших. Проте немає ґрунтовних досліджень, присвячених розробленню й упровадженню в практику вищої школи системи підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.

Мета статті – теоретично обґрунтувати систему підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти й представити характеристику основних її компонентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У питанні розроблення системи підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти передусім важливо з'ясувати суть поняття «система».

Система – порядок, зумовлений правильним, планомірним розташуванням і взаємним зв'язком частин чого-небудь [1, с. 1320].

Поняття «система» стало одним із ключових філософсько-методологічних і спеціально-наукових із середини ХХ століття. У філософській енциклопедії система визначається як сукупність елементів, що перебувають у відносинах і зв'язках один з другим, яка утворює певну цілісність, єдність [2, с. 609].

Отже, система у своїй структурі містить частини, елементи.

Елемент – неподільна одиниця множини [1, с. 348].

Сучасна філософія розглядає елемент як структурну частину складного цілого [2, с. 793].

Так само тлумачиться сутність поняття «елемент» й у психологічному словнику. Елемент (від лат. *elementum* – первинна речовина, член ряду) – структурна частина складного цілого, мінімальний компонент системи, далі неподільний, який утворюється в результаті її поділу певним способом. При цьому наголошується, що поняття «елемент» у гносеології вживається для визначення відносно самостійних, стійких і взаємопов'язаних явищ, які виділяються в результаті абстрагування й відволікання від багатьох реальних об'єктів пізнання. Такі абстракції дозволяють проникнути в глибші відношення і системну будову об'єктів дійсності. Для пізнання будови об'єкта він може ділитися на елементи різними способами. Тому використання поняття «елемент» є відносним, що відповідає чітко фіксованому способу виділення елементів [3, с. 560].

Під час побудови системи підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти ми враховували таку особливість елемента: для характеристики системи важливо не те, який склад елемента, а чому він слугує в межах цілого, яку функцію виконує в якості мінімальної самостійної одиниці. Оскільки система підготовки магістрів – це процес, то першочергового значення набувають такі фундаментальні якості елементів системи: об'єктивність, абсолютність, відносність, статичність і динамічність тощо, які виражають загальні властивості процесів. Поняття «елемент» набуває сенсу тільки у співвідношенні з поняттям структури взаємозв'язків елементів і системи їх взаємних відношень [3, с. 560–561].

Ще одним вагомим поняттям, яке використовують, визначаючи систему, є «взаємозв'язок». Взаємозв'язок – взаємний зв'язок між двома чи багатьма особами, явищами, предметами тощо [1, с. 125].

Отже, в розумінні поняття «система» є дві визначальні характеристики – елемент і взаємозв'язок.

Т. Алесинська виокремлює чотири властивості, якими повинен володіти об'єкт, щоб його можна було вважати системою, а саме:

1. Цілісність і подільність. Системою є цілісна сукупність елементів, що взаємодіють один з одним, проте в цілях аналізу система може бути умовно поділена на окремі елементи.

2. Інтегративні якості (емерджентність) – якості, притаманні системі в цілому, проте не властиві жодному окремо взятому її елементу.

3. Зв'язки – це те, що поєднує об'єкти й властивості в системному процесі в ціле. Між елементами системи існують зв'язки, які визначають інтегративні якості системи. Зв'язки між елементами системи повинні бути міцнішими, аніж зв'язки окремих елементів із зовнішнім середовищем.

4. Організація – це внутрішня впорядкованість, узгодженість взаємодії елементів системи, певна структура зв'язків між елементами системи [4].

Авторка наголошує і на таких основних принципах функціонування системи, які виокремлюють Ю. Бабанський, І. Кондрашин, Т. Ільїна, О. Іонова, Н. Кузьміна, В. Садовський та інші:

1. Цілісність – принципова неможливість зведення властивостей системи до сукупності властивостей її елементів; залежність кожного від його місця, функцій тощо всередині цілого.

2. Структурованість – можливість опису системи через встановлення її структури, тобто мережі зв'язків і відносин системи; обумовленість поведінки системи не стільки поведінкою її окремих елементів, скільки властивостями її структури.

3. Взаємозалежність структури і середовища – система формує й проявляє свої властивості в процесі взаємодії із середовищем, виступаючи провідним активним елементом взаємодії.

4. Ієрархічність – кожний елемент системи, у свою чергу, може розглядатися як система, а досліджувана на даний час система є одним з елементів більш широкої, глобальної системи.

5. Множинність опису кожної системи, оскільки через принципову складність кожної системи її пізнання вимагає побудови безлічі різних моделей, кожна з яких описує лише окремий аспект системи [4].

Різновидом соціальних систем Н. Кузьміна визначає педагогічну систему як множину взаємопов'язаних структурних і функціональних компонентів, підпорядкованих цілям виховання, освіти й навчання [5, с. 92 – 93].

Г. Серіков розглядає педагогічну систему як модель педагогічного процесу, основою якої є сукупність педагогічних об'єктів (учні, педагоги, інформація), які взаємодіють між собою [6, с. 52].

Системотвірним елементом педагогічної системи, на думку науковців, є мета освітнього процесу. Вона значною мірою залежить від потреб і вимог зовнішнього соціального середовища, яке за своєю суттю теж є системою, і специфіки складників системи (педагогів, вихованців, засобів навчання і виховання, матеріальної бази, соціокультурного середовища).

Систему підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО ми розглядаємо як різновид педагогічної системи, оскільки вона має всі притаманні такій системі ознаки, а саме: служить підставою для теоретичного осмислення й побудови педагогічної діяльності; включає певну сукупність взаємозв'язаних засобів, методів і процесів, необхідних для створення організованого, цілеспрямованого й цільового педагогічного впливу на формування магістра із заданими особистісними і професійними якостями; забезпечує виконання ціннісно-сміслових, нормативних, технологічних і процесуально-результативних функцій педагогічної діяльності; сприяє досягненню поставлених цілей розвитку людини і становленню її як фахівця.

Беручи до уваги сутнісну характеристику понять «система», «елемент», «взаємозв'язок», ми виділяємо низку її властивостей, притаманних і системі підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, а саме: цілісність і подільність, неадитивність, цілеспрямованість, структурність, ієрархічність, інтегративність, еквіпотенційність, функціональність, синергізм, інформаційність, взаємозалежність між системою та зовнішнім середовищем, відкритість, рівновага, стійкість, надійність, динамічність.

Кожна педагогічна система має свою специфіку, що визначається її складниками, їх змістовим наповненням і функціями, які вони виконують. Систему підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО утворюють такі компоненти: цільовий, законодавчо-нормативний, методологічний, організаційний, структурно-змістовий, процесуально-технологічний, результативно-оцінний.

Схарактеризуємо ці компоненти з позицій виокремлених нами властивостей системи. Виходячи з головного постулату теорії систем про первинність цілого, *цілісність* системи підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти

полягає в тому, що вона є цілісною сукупністю взаємопов'язаних компонентів, що її утворюють. Так, цільовий складник є системотвірним, оскільки саме мета визначає сутність і характер зв'язків та взаємозалежностей усіх інших компонентів системи, законодавчо-нормативний – регулює процес формування готовності магістрів з позиції законодавчо-нормативної бази, методологічний – утворює методологічну основу, на якій функціонує система, зокрема структурно-змістовий і процесуально-технологічний компоненти; організаційний – становить сукупність організаційно-методичних умов, що забезпечують успішну реалізацію структурно-змістового, процесуально-технологічного компонентів. А ефективне функціонування системи, досягнення мети неможливо перевірити без результативно-оцінного складника. Таким чином усі компоненти системи утворюють єдине ціле, в якому зміна одного складника викликає зміну інших. Так, лише зміна мети, за принципом ланцюгової реакції, зумовлює інше змістове наповнення методологічного, організаційного, структурно-змістового, процесуально-технологічного, результативно-оцінного компонентів системи. Подільність системи виявляється в можливості виділити за потреби її компоненти.

Неадитивність (емерджентність). Згідно з нею властивості системи хоча і залежать від властивостей її елементів, але не визначаються ними повністю. Тому система підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО характеризується комплексним функціонуванням цільового, законодавчо-нормативного, методологічного, організаційного, структурно-змістового, процесуально-технологічного, результативно-оцінного компонентів. Їх ізольоване й самостійне функціонування неможливе, оскільки вони не є самодостатніми і їх змістове наповнення може бути реалізоване лише в сукупності взаємозв'язків, визначених системою й підпорядкованістю меті. Отже, завдяки цій властивості система не зводиться до простої сукупності компонентів, тому, виділяючи їх і досліджуючи кожен окремо, неможливо пізнати всі властивості системи в цілому.

Цілеспрямованість системи підготовки магістрів підтверджується чітко визначеною метою, а саме: формування в них готовності до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Визначена мета конкретизується в низці завдань, а саме: збагачення змісту дисциплін фахової підготовки нормативного й варіативного циклу навчального плану, що забезпечують формування готовності до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти; розроблення й упровадження навчальних дисциплін «Методика забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти» та «Імідж закладу дошкільної освіти», спрямованих на формування компонентів готовності магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти; упровадження педагогічних технологій, форм, засобів навчання майбутніх магістрів, що забезпечують формування в них готовності до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти; виявлення організаційно-методичних умов, які сприяють ефективному формуванню означеної готовності в магістрів.

Мета стає зрозумілою за умови розгляду сутності базових понять «підготовка», «професійна підготовка», «готовність», «готовність магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти».

Підготовка – запас знань, навичок, досвід, набутий у процесі навчання, практичної діяльності; готування всього необхідного до чого-небудь [7, с. 952].

Термін «професійна підготовка» в низці словників, енциклопедій в основному тлумачиться майже однаково. Так, в енциклопедії професійної освіти за редакцією С. Батишева професійна підготовка визначається як сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей, трудового досвіду і норм поведінки, які забезпечують можливість успішної праці за обраною професією; процес повідомлення учням відповідних знань і вмінь [8, с. 390].

Отже, в основному підготовка трактується як процес отримання здобувачами освіти певного фаху і його результат.

На основі аналізу довідкової літератури і досліджень, присвячених фаховій

підготовці, ми даємо власні визначення понять «професійна підготовка майбутніх магістрів дошкільної освіти» і «підготовка магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти».

Так, професійна підготовка майбутніх магістрів дошкільної освіти – це освітній процес, що відображає сукупність науково та методично обґрунтованих заходів закладу вищої освіти, спрямованих на формування впродовж навчання необхідного рівня професійної компетентності чи готовності випускника.

Підготовка магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти – це полікомпонентна, динамічна, відкрита система з притаманними їй властивостями, що утворена взаємопов'язаними цільовим, методологічним, організаційним, структурно-змістовим, процесуально-технологічним, результативно-оцінним складниками, які уможливають формування готовності до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.

У Великому тлумачному словнику української мови поняття «готовність» визначено як «стан готового; бажання зробити що-небудь». Водночас термін «готовий» тлумачиться так: «який уже склався, набув досвіду, високої майстерності; виражає закінченість, кінцевий результат якої-небудь дії, стану» [1, с. 257].

У психології готовність розглядається як психологічна якість особистості, що значною мірою впливає на ефективність виконання певної діяльності. На думку М. Дьяченко і Л. Кандибович, готовність студента-випускника – це істотна передумова ефективності його діяльності після закінчення закладу вищої освіти, це вирішальна умова швидкої адаптації до умов праці, подальшого професійного його вдосконалення й підвищення кваліфікації; професійно важлива якість особистості, психічний стан [9, с. 336–337].

Н. Кузьміна [5] готовність до професійної педагогічної діяльності тлумачить як складне соціально-психологічне явище, що охоплює комплекс індивідуально-психологічних якостей особистості та систему професійно-педагогічних знань, умінь і навичок.

Готовність магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти – це інтегративна індивідуально-особистісна, динамічна характеристика, складноструктурована якість магістра, що становить сукупність взаємопов'язаних компонентів – мотиваційно-особистісного, когнітивно-пошукового, діяльнісно-операційного, рефлексивно-оцінного, ступінь сформованості яких уможливорює забезпечення педагогом якості освітнього процесу в дошкільній установі [10, с. 141].

Наступна властивість системи – це її *структурність*. Система підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти чітко структурована, що дозволяє простежити внутрішні сталі та істотні зв'язки між складниками. Так, зв'язки підпорядкування простежуються між цільовим і структурно-змістовим компонентами, оскільки мета диктує необхідність коректування освітньо-професійних програм підготовки магістрів, зокрема компетентностей, які структурують їхню готовність до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Окрім того, відповідно до мети, виникає необхідність уведення до навчальних планів певних дисциплін, наповнення змісту фахових дисциплін темами, що спрямовані на формування в магістрів готовності до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, збагачення програми практики завданнями, виконання яких комплексно формує складники означеної готовності. Структурність системи підготовки магістрів дозволяє виокремлювати й аналізувати кожен її компонент і елемент.

Ієрархічність. Згідно з цією властивістю кожний компонент системи підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти може розглядатись як система, а досліджувана система – як один із компонентів ширшої, глобальнішої системи, наприклад, фахової підготовки магістрів спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Окрім того, в системі означеної підготовки простежується

різномірне підпорядкованість компонентів. Так, цільовому підпорядковуються всі компоненти системи, методологічному й організаційному – структурно-змістовий і процесуально-технологічний; структурно-змістовому – процесуально-технологічний, а результативно-оцінний – є індикатором функціонування організаційного, структурно-змістового і процесуально-технологічного компонентів системи в комплексі. Іншими словами результативно-оцінний компонент засвідчує якість реалізації змісту структурно-змістового і процесуально-технологічного за дотримання умов презентованих в організаційному компоненті системи.

Інтегративність системи дозволяє сприймати, характеризувати, коректувати і реалізовувати її як об'єднання взаємопов'язаних і залежних складників. Ізольований аналіз котрогось із них не дасть повного уявлення про систему в цілому, оскільки системі притаманні характеристики, не властиві жодному елементові зокрема. Це свідчить про те, що хоча властивості системи й залежать від властивостей елементів, вони не визначаються ними повністю. Наприклад, застосування різних педагогічних технологій (процесуально-технологічний компонент) вимагає чіткого підпорядкування меті й змісту дисциплін (структурно-змістовий компонент), у процесі яких вони використовуються. Методологічний компонент визначає сукупність підходів до реалізації змісту структурно-змістового і процесуально-технологічного компонентів системи. Отже, система не зводиться до простої сукупності елементів і, розчленовуючи її на окремі частини, неможливо пізнати всі властивості системи загалом.

Еквіпотенційність дозволяє, з одного боку, розглядати систему підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО як підсистему системи вищого рівня, тобто професійної підготовки фахівців спеціальності «Дошкільна освіта», а з другого – як повноцінну систему зі своїм набором взаємопов'язаних компонентів – цільового, законодавчо-нормативного, методологічного, організаційного, структурно-змістового, процесуально-технологічного, результативно-оцінного.

Функціональність. **Функція** системи задається ззовні й показує, яку роль дана система виконує стосовно більш загальної системи, в яку вона включена як складник, поряд з іншими системами, які виступають для неї зовнішнім середовищем. Будь-яка зміна функції, зумовлена середовищем, викликає зміну механізму функціонування системи, а це приводить до зміни структури системи і зв'язків. Система існує до тих пір, поки вона функціонує.

Л. Задорожна-Княгницька виділяє такі функції системи деонтологічної підготовки менеджерів освіти: гносеологічну, дескриптивну, трансляційну, пояснювальну, прогностичну [11, с. 197].

Ми вважаємо, що система підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО виражається в сукупності оптимально поєднаних внутрішніх і зовнішніх функцій. Основними серед зовнішніх функцій означеної системи, на наш погляд, є: слугувати органічним доповненням до загальної системи підготовки магістрів для дошкільної галузі, підвищуючи її якість; реагувати на зміни в загальній системі коректування змісту своїх компонентів. Внутрішніми функціями системи є функції, які виконує кожен її компонент. Наприклад, функцію системотвірного складника виконує цільовий компонент, методологічного підґрунтя системи – методологічний, а нормативного – законодавчо-нормативний. Функцією організаційного компонента є забезпечення ефективної реалізації структурно-змістового і процесуально-технологічного складників. Результативно-оцінний компонент виконує функцію індикатора ефективності системи підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО.

Синергізм (спільна взаємодія). У складних системах, до яких належить і система фахової підготовки магістрів, спостерігається узгоджена поведінка підсистем (система підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти), у результаті чого зростає рівень її впорядкованості, тобто самоорганізації. Результатом самоорганізації стає взаємодія між компонентами системи. Синергізм характеризує

сумарний ефект функціонування компонентів системи підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, який набагато більший, ніж ефект окремого складника.

Інформаційність. Система підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти має інформаційну взаємодію між компонентами для реалізації своїх функціональних властивостей. Так, компоненти готовності структурно-змістового складника слугують основою для розроблення критеріїв означеної готовності і рівнів її сформованості результативно-оцінного компонента. А зміст підготовки, представлений у структурно-змістовому компоненті, є орієнтиром для визначення етапів підготовки, добору педагогічних технологій і засобів навчання.

Взаємозалежність між системою та зовнішнім середовищем, відкритість. Взаємозалежність між системою підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти та зовнішнім середовищем виявляється в її реакції на зовнішнє середовище, зокрема на запити держави і цільової аудиторії щодо підготовки фахівців дошкільної галузі. Водночас рівень підготовленості фахівців коректує вимоги цільової аудиторії до професійної підготовленості здобувачів другого рівня вищої освіти. Відкритість системи полягає в її сприйнятливості й реагуванні на вимоги до компетентностей фахівців, їхньої готовності до виконання професійних обов'язків і забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти зокрема. Отже, система підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти розвивається під впливом зовнішнього середовища, але при цьому намагається зберегти якісну визначеність та властивості, що забезпечують високу стійкість, самостійність та адаптивність її функціонування.

Стійкість і рівновага. Система підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти здатна зберігати свій стан рівноваги якомога довше (як за відсутності, так і за наявності активних зовнішніх впливів). Система підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти може утримувати параметри в заданих межах і повертатися в стан рівноваги після виведення її з цього стану дією зовнішніх впливів. Наприклад, комп'ютеризація освітнього процесу в закладах дошкільної освіти серед низки компетентностей магістрів на перший план висуне інформаційно-комунікаційну компетентність. Це, у свою чергу, буде вимагати збагачення змісту навчальних дисциплін відповідними темами, а програм практики – відповідними завданнями. Проте ці зміни зовнішнього середовища не приведуть до кардинальної зміни системи і дозволять їй після необхідних коректив повернутися в стан рівноваги.

Надійність – це така властивість системи підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО, яка характеризує безперерйне її функціонування у випадку виходу з ладу одного з компонентів, за умови його заміни подібним, схожим за змістом. Наприклад, у змісті процесуально-технологічного компонента змінився набір педагогічних технологій, форм і засобів навчання. Ця заміна не зможе вивести систему із ладу й викликати необхідність зміни мети і змісту означеної підготовки магістрів.

Динамічність забезпечує тривалість існування системи. Система підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в ЗДО має динамічну природу, тобто їй властиві процеси виникнення, становлення, розвитку, коректування. Розвиток системи – це природний процес, оскільки він зумовлений змінами зовнішньої системи, тобто соціуму, який теж розвивається і висуває нові вимоги до моделей освіти, якості освіти в цілому й дошкільної зокрема, до фахівців, які її забезпечують.

Реалізація системи містить такі етапи підготовки: діагностичний, мотиваційно-цільовий, гностичний, фахово-діяльнісний, рефлексивний.

Метою діагностичного етапу є виявлення за допомогою діагностичного інструментарію наявних рівнів сформованості в магістрів готовності до забезпечення якості

освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. Мотиваційно-цільовий етап слугує формуванню складників педагогічної спрямованості магістрів на забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти, а саме: мотивів, ціннісних орієнтацій, інтересів, потреб. Гностичний етап передбачає формування системи знань про зміст нормативних документів, в яких задекларовано надання якісної дошкільної освіти; компоненти зовнішньої й внутрішньої систем забезпечення якості дошкільної освіти; критерії оцінки якості дошкільної освіти в закладі дошкільної освіти, умови й засоби її забезпечення; компоненти готовності директора до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти та засоби їх формування й удосконалення. Фахово-діяльнісний – спрямований на трансформацію, отриманих магістрантами на попередньому етапі, знань на рівень практичних умінь і навичок, необхідних для забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти в умовах квазідіяльності та під час навчально-управлінської практики в дошкільних закладах і відділах освіти. Рефлексивний етап передбачає здійснення магістрантами оцінювання власного рівня готовності до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти до і після проведеного експерименту й коректування програми самовдосконалення за результатами самодіагностики.

Теоретичне обґрунтування системи підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти на основі характеристик її властивостей дозволяє розробити модель означеної системи, структуровану цільовим, методологічним, законодавчо-нормативним, організаційним, структурно-змістовим, процесуально-технологічним, результативно-оцінним компонентами, яка в загальних рисах відтворює її сутність і процес реалізації.

Висновки. Таким чином, розроблена нами система підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти є складником загальної системи професійної підготовки фахівців другого рівня вищої освіти. Виокремлені нами властивості означеної системи дозволяють розглядати її як складноструктуроване динамічне утворення, яке має мету, завдання, методологічні підходи, принципи, організаційно-методичні умови, зміст, методи, засоби, форми, етапи підготовки, орієнтовані на результат. Сутність компонентів означеної системи віддзеркалює специфічність процесу підготовки магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.

Подальші наукові розвідки стосуватимуться виокремлення й характеристики організаційно-методичних умов формування готовності магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти.

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
2. Философский энциклопедический словарь / гл. редакция: Л. Ф. Ильичев, П. Н. Федосеев, С. М. Ковалев, В. Г. Панов. М.: Сов. Энциклопедия, 1983. 840 с.
3. Мещеряков Б. Г., Зинченко В. П. Большой психологический словарь. СПб.: Прайм-Евронзак, 2003. 632 с.
4. Алесинская Т. В. Основы логистики. Общие вопросы логистического управления: учеб. пособие. Таганрог: ТРТУ, 2005. 121 с. URL: <http://www.aup.ru/books/m95/> (дата звернення: 12.11.2019).
5. Кузьмина Н. В. Системный подход в педагогических исследованиях. Методология педагогических исследований / ред. А. И. Пискунов, Г. В. Воробьев. М.: НИИ ОП АПН СССР, 1980. 165 с.
6. Сериков Г. Н. Педагогические системы обучения. Челябинск, 1980. 126 с.
7. Івченко А. О. Тлумачний словник української мови. Харків: Фоліо, 2006. 540 с.
8. Энциклопедия профессионального образования: в 3-т. / под ред. С. Я. Батышева. М.: АПО, 1999. Т. 2. 440 с.
9. Дьяченко М., Кандыбович Л. Психология высшей школы: учебн. пособие для вузов., 2-е изд. перераб. и доп. Мн.: Изд-во БГУ, 1981. 383 с.
10. Загородня Л. П. Характеристика структурних компонентів готовності майбутніх магістрів до забезпечення якості освітнього процесу в закладі дошкільної освіти. *European humanities studies: State and Society*. Issue 4 (1). Kyiv, Krakow. 2018. P. 137–148.
11. Задорожна-Княгницька Л. В. Деонтологічна підготовка менеджерів освіти в університетах: теорія і практика: монографія; за ред. І. В. Соколової. Маріуполь: МДУ, 2017. 372 с.

THE SYSTEM OF TRAINING MASTERS FOR QUALITY ASSURANCE OF EDUCATIONAL PROCESS IN PRE-SCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Zahorodnia Liudmyla

candidate of pedagogic sciences, associate professor of preschool pedagogy and psychology department
Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University

Introduction. *The higher education developing in Ukraine necessitates qualitative training the specialists for preschool field of study. The conscious forming masters' readiness to ensure the quality of the educational process in the preschool education establishments becomes crucially important for this process. This readiness is formed with a specially modelled and implemented system of professional training in higher education institutions.*

The purpose of the article is to substantiate the system of training masters for quality assurance of educational process in the pre-school education institutions and to present the characteristic of its main features.

Methods. *The following theoretical and cognitive methods were used for the purpose realization – analysis and generalization of scientific literature, comparison, synthesis, systematization and generalization of the studied information.*

Results. *On the basis of the essential characteristics of the system of training specialists the peculiarities and components (purpose, legislative and regulatory, methodological, organizational, structural and content, process and technological, result and evaluation) of the system of training masters for quality assurance of educational process in the preschool education institutions are presented.*

Originality. *The following basic peculiarities of the system of training masters for quality assurance of educational process in the preschool education institutions are characterized: integrity and divisibility, nonadditivity, purposefulness, structurness, hierarchicality, integrativeness, equi-potentiality, functionality, synergism, informationevenness, interdependence between the system and the environment, openness, equilibration, reliability, and dynamism.*

Conclusion. *The created system of training masters for quality assurance of educational process in a preschool education institution developed is a component of the professional training system of specialists of the second level of higher education. The peculiarities of the system we have identified allow us to implement it as a complex structured dynamic unit that has a purpose and tasks, methodological approaches, principles, organizational and methodical conditions, content, methods, means, forms, stages of training, that are oriented to the result. The essence of the components reflects the specificity of the process of training masters to ensure the quality of the educational process in a preschool education institution.*

Key words: *system, system peculiarities, system structure, the system of training masters for quality assurance of educational process in a preschool education institution, the readiness of masters for quality assurance of educational process in a preschool education institution.*

References

1. Large explanatory dictionary of modern Ukrainian (with additions and supplements) / [compiler and head editor V. T. Busel]. (2005). K.; Irpin: VTF «Perun», 1728 p. [in Ukrainian].
2. Philosophical Encyclopedic Dictionary / Head edition by L.F. Ilyichev, P.N. Fedoseiev, S.M. Kovalev, V.G. Panov. Moscow: Sov. Encyclopedia, 1983. 840 p. [in Russian].
3. Meshcheryakov B.G., Zinchenko V.P. Great psychological dictionary. SPb. : Prime Euroznak, 2003. 632 s. [in Russian].
4. Alesinskaya T.V. The basics of logistics. General issues of logistics management (electronic resource): textbook. Taganrog: TRTU, (2005). 121 c. URL: <http://www.aup.ru/books/m95/> (date of appeal: 12.11.2019). [in Russian].
5. Kuz'mina N. V. (1980). System approach in educational research. Methodology of pedagogical research. Head editor A. I. Piskunov. Moscow : NII OP APN SSSR. 165p. [in Russian].
6. Serikov G. N. (1980). Pedagogical training system. Chelyabinsk. 126 p. [in Russian].
7. Ivchenko A.O. Explanatory dictionary of the Ukrainian language. Kharkiv: Folio, 2006. 540 p. [in Ukrainian].
8. Encyclopedia of vocational education: in 3 vols. / edited by S. Ya. Batysheva. Moscow: APO, 1999.V. 2. 440 s. [in Russian].
9. Dyachenko M., Kandybovich L. Psychology of higher education: textbook for universities. 2-nd edition. Minsk: publishing house of BSU, 1981. 383 p. [in Russian].

10. Zahorodnia, L. P (2018). Future Masters' Readiness Structural Components Characteristics to the educational process quality ensuring in the preschool educational institutions /European humanities studies: State and Society. Issue 4(1). Kyiv, Krakow. 2018. 213 pp. 137-148 p. [in Ukrainian].

11. Zadorozhna-Kniahnytska L.V. (2017). Deontological training of education managers in universities: theory and practice: monograph; editor I.V. Sokolova / Mariupol: MSU. 372 p. [in Ukrainian].

12. Zadorozhna-Kniahnytska L.V. (2017). Deontological training of education managers in universities: theory and practice: monograph; editor I.V. Sokolova / Mariupol: MSU. 372 p. [in Ukrainian].

СИСТЕМА ПОДГОТОВКИ МАГІСТРОВ К ОБЕСПЕЧЕННЮ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА В УЧРЕЖДЕНИИ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Загородняя Людмила Петровна

кандидат педагогических наук, доцент кафедры дошкольной педагогики и психологии,
Глуховский национальный педагогический университет имени Александра Довженко

В статье представлено определение понятия «система» и терминов, которые имеют к нему отношение. Раскрыты основные качества системы подготовки магистров к обеспечению качества образовательного процесса в учреждении дошкольного образования как составляющей общей системы профессиональной подготовки специалистов. Дана краткая характеристика ее основных компонентов.

Ключевые слова: система, качества системы, структура системы, система подготовки магистров к обеспечению качества образовательного процесса в учреждении дошкольного образования, готовность магистров к обеспечению качества образовательного процесса в учреждении дошкольного образования.

Отримано редакцією 09.01.2020 р.

УДК 378.011.3-051:373.3

DOI: 10.31376/2410-0897-2020-1-42-19-27

ИНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Бірюк Людмила Яківна

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології початкової освіти
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: kafpipo@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-4940-4228

Пішун Сергій Григорович

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології початкової освіти
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

e-mail: kafpipo@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-5748-6641

У статті розглянуто роль інтегративного підходу як методологічної основи професійної підготовки майбутніх учителів початкової освіти, з'ясовано основні поняття названого підходу: інтеграція, інтегративний підхід, інтегроване навчання, інтегрований навчальний курс, інтегроване практичне заняття, бінарне заняття. Визначено специфіку проведення інтегрованих практичних занять, зокрема бінарних.

Ключові слова: інтеграція, інтегративний підхід, інтегроване навчання, інтегроване практичне заняття, бінарне заняття.

Постановка проблеми. Швидкість, з якою змінюються реалії третього тисячоліття, нові соціальні виклики – прискореність і непередбачуваність економічного й технічного розвитку, що приводять до негарантованості забезпечення роботою на ринку праці, ставлять на вищий щабель вимоги до підготовки вчителів початкової школи, які мають забезпечити підготовку учнів до життя в сучасному інформаційно насиченому просторі.

Тому в умовах розбудови державності, гуманізації та демократизації суспільства дедалі актуальнішим стає оновлення змісту та підвищення якості освіти у всіх її ланках з метою формування інтелектуальної, соціально активної, креативної та підприємливої